

PROFILERING VAN DE DIËTIST BIJ BEHANDELING VAN OBESITAS

Wat is de positie van de diëtist bij de behandeling van obesitas: medespeler op het veld of aan de zijlijn? Dit is nu nog een vraag, maar Joke van der Kruk verwacht een concreet antwoord van de beroepsgroep.

Diëtist en onderzoeker Joke van der Kruk stond in 2005 in de schijnwerper, omdat zij de Innoveerprijs in ontvangst mocht nemen. De Hanzehogeschool reikt deze prijs uit aan docenten die veel innovatie brengen en studenten stimuleren om onderzoek te doen. Joke is lid van het lectoraat Transparante Zorgverlening. Dit lectoraat is onderdeel van de Hanzehogeschool en is ontstaan naar aanleiding van een convenant tussen het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de HBO-raad. Hogescholen hebben extra geld gekregen voor onderwijsvernieuwing, wetenschappelijk onderzoek en innovaties. De missie van dit lectoraat is het verbeteren van de kwaliteit van paramedische en verpleegkundige zorg. Behalve de opleiding voeding en diëtetiek maken ook de opleidingen voor fysiotherapie, logopedie, mondzorgkunde en verpleegkunde deel uit van het lectoraat. “Lectoraten in hogescholen hebben als functie opleidingen een kwaliteitsimpuls te geven om zich te profileren tot kennisinstituut en zelf ook onderzoek te doen”, legt Joke uit. “Wij zoeken samenwerking met andere instanties, zoals het Universitair Medisch Centrum Groningen en de GGD’s van Groningen en Drenthe. Door uitwisseling van kennis treedt een kruisbestuiving op. Voor alle partijen is het een win-winsituatie. Zo heeft de Hanzehogeschool in samenwerking met de GGD Drenthe onderzoek gedaan naar de rol van de diëtist bij de behandeling van obesitas. We konden ‘meeliften’ met een onderzoek dat de GGD Drenthe

Joke van der Kruk, diëtist, onderzoeker en docent aan de Hanzehogeschool Groningen.

deed naar de gebitstoestand van kinderen op basisscholen in Drenthe. Als tegenprestatie konden wij vragen indienen voor een gezondheidsenquête onder volwassenen.”

GLOBESITY

Obesitas is een immens probleem aan het worden. In de literatuur wordt al gesproken over een wereldwijde epidemie van obesitas: ‘globesity’ (global obesity epidemic). Ook de Europese Unie besteedt aandacht aan dit vraagstuk. De Europese Raad heeft de lidstaten opgeroepen om lokaal, regionaal en nationaal initiatieven te ontplooiën om gezonde eetgewoonten en een actieve leefstijl te bevorderen. Maar wat doen de Nederlandse diëtisten met dat advies? Dit was de aanleiding voor de Hanzehogeschool om het onderzoek te starten. Joke van der Kruk: “De vraag die wij ons stelden was: Wat is de positie van de diëtist in

---

J.J. van der Kruk is diëtist, onderzoeker en docent aan de Hanzehogeschool Groningen. Zij is lid van het lectoraat Transparante Zorgverlening.

Naamgeving (extreem) overgewicht volgens de Classificaties en codelijsten voor de Diëtetiek

Overgewicht:	BMI 25,0-29,9
Adipositas I:	BMI 30,0-34,9
Adipositas II:	BMI 35,0-39,9
Adipositas III:	BMI > 40

De term 'morbide obesitas' komt in de classificaties niet voor.

(Bron: Lie, E., Heerkens, Y.F. Classificaties en Codelijsten voor de Diëtetiek. Amersfoort: Nederlands Paramedisch Instituut, 2003.)

Joke van der Kruk zet diëtisten graag op scherp. "Ik vind dat wij als diëtisten nu nog te veel aan de zijlijn staan, maar dat we over vijf jaar een volwaardige speler op het veld moeten en kunnen zijn."

de behandeling van obesitas, een medespeler op het veld of aan de zijlijn? Wij hebben onderzocht hoeveel volwassenen met overgewicht en obesitas in Drenthe de diëtisten consulteren voor een energiebeperkt dieet.

De resultaten vielen tegen. Het uiteindelijke marktaandeel van de diëtist komt uit op slechts 2,5 procent, terwijl 37 procent van de volwassenen overgewicht heeft en 12 procent van dezelfde groep obees is ($n = 3877$)¹. Joke van der Kruk: "Op zich hebben diëtisten momenteel 'de wind mee'. De behandeling van overgewicht heeft een breed draag-

vlak en wordt ook door de overheid gestimuleerd. Toch komen maar weinig mensen voor een behandeling bij de diëtist. Waar ligt dat aan? Een van de verklaringen is dat er steeds meer medespelers zijn die zich op dezelfde markt begeven, zoals gewichtsconsulenten, sportcoaches, fysiotherapeuten en gezondheidsprofessionals. Hun aanbod is in een aantal gevallen breder en explicieter op het terrein van bewegingsadviezen. En passant worden ook voedingsadviezen meegenomen. Je kunt hen zien als concurrenten, maar de markt is zo groot dat er een capaciteitsprobleem zou ontstaan als diëtisten de enige spelers zouden zijn", vindt van der Kruk.

"Diëtisten, allround als ze zijn, kunnen kiezen op welke groep cliënten met overgewicht en obesitas zij zich willen profileren. Er ligt een behandelkaart voor overgewicht die is opgesteld door dr. P.M.J. Zelissen en dr. E.M.H. Mathus-Vliegen (2). Dat is een prima handvat om mee aan de slag te gaan, hoewel hierover nog geen consensus bestaat. Graag zou ik zien dat deze richtlijn door de beroepsgroep aangenomen werd."

Bij cliënten met een BMI van minder dan 25 kg/m² wordt geen actie ondernomen, mensen met een BMI tussen 25 en 29,9 kg/m² krijgen het advies om het gewicht niet te laten toenemen zolang er sprake is van een lage risico-inschatting of wanneer de risico-inschatting hoog is, maar de cliënt niet gemotiveerd is. Bij een BMI van meer dan 30 kg/m² geldt het streven naar een gewichtsverlies van 10 procent in zes maanden wanneer er een hoog risico op complicaties is en de persoon gemotiveerd is om af te vallen. Joke: "Dat is een heldere richtlijn voor wanneer er sprake moet zijn van een dieetinterventie. Wij als beroepsgroep moeten nu een positie innemen en bepalen wanneer wij als diëtisten in beeld willen komen. Willen wij alle patiënten met een BMI van meer dan 25 kg/m² zien, zetten wij in op een gespecialiseerde aanpak bij een BMI van meer dan 25 kg/m² met meerdere risicofactoren of kiezen we voor een afkapwaarde bij een BMI van 27 kg/m²?"

Om te beginnen moet de definitie van overgewicht en obesitas eenduidig zijn, zo meent Joke van der Kruk. "Er zijn classificatielijsten voor de diëtetiek opgesteld waarin wordt gesproken over adipositas in plaats van obesitas. In wereldwijde literatuur wordt uitsluitend de term obesitas gehanteerd. Ik ben van mening dat de Nederlandse diëtisten daarmee op één lijn moeten gaan zitten. Dat geeft duidelijkheid. Obesitas dus, en niet langer adipositas. Collega-diëtisten zullen misschien denken: 'What's in a name?', maar als je je wilt profileren dan moet iedereen het erover eens zijn waar we het over hebben. Hanteren we verschillende benamingen voor hetzelfde fenomeen, dan scheidt dat verwarring."

PROFILERING

Een van de aanbevelingen uit het onderzoek in Drenthe is dat duidelijk moet worden wanneer interventie door de diëtist gewenst is. Joke van der Kruk: "Gewichtsconsulenten presenteren zich heel duidelijk op hun website en in hun

¹ Binnenkort verschijnt in het Nederlands Tijdschrift voor Diëtisten een artikel met daarin de exacte onderzoeksgegevens.

vakblad. Hun taakopvatting is zeer ambitieus en zij begeleiden hun cliënten langdurig, soms wel twee jaar, terwijl diëtisten slechts vier behandelingen per jaar hebben. Moet je iemand dan adviseren om in oktober op consult te komen en dan in de vier maanden van het volgende jaar nog vier behandelingen declareren? Dat is geen optimale situatie.”

Joke is blij met het onderzoek van het NIVEL onder dertig vrijevestigde diëtisten en zes diëtisten bij thuiszorgorganisaties. Het NIVEL kijkt onder meer hoeveel en welke cliënten gebruikmaken van dieetadviezen en of vier behandelingen per jaar voor iedereen voldoende is of dat er cliëntengroepen zijn die meer diëtistische begeleiding nodig hebben. “Dat is een prima aanknopingspunt. Een zichtbaar resultaat van dit onderzoek kan zijn dat straks duidelijk is welke groep(en) cliënten met overgewicht en obesitas door de diëtist behandeld worden. Zo kun je bijvoorbeeld, wanneer je vooral zorg biedt aan cliënten met BMI van meer dan 27 kg/m² met meerdere risicofactoren, ook de toename van het aantal behandelingen dat nodig is, verantwoorden.”

VOLWAARDIGE MEDESPELER

“Cijfers uit onderzoeken geven een indicatie”, zegt Joke van der Kruk tot besluit. “Het gaat erom wat je met de uitkomsten gaat doen. Waar staan diëtisten over vijf jaar? Daar moeten we met elkaar over nadenken en een visie voor ontwikkelen. Ik zet diëtisten graag op scherp, want ik vind dat we nu nog te veel aan de zijlijn staan. Ik vind dat we over vijf jaar een volwaardige speler op het veld moeten en kunnen zijn.”

Majorie Former

LITERATUUR

1. Kruk, J.J. van der. Nieuw: lectoraten bij hogescholen. Ned Tijdschr Diët 2004 (59); 6: 147-148.
2. Zelissen P.M.J., Mathus-Vliegen E.M.H. Behandeling van overgewicht en obesitas bij volwassenen; voorstel voor een richtlijn. Ned Tijdschr Geneesk 2004; 148 (42): 2060-2066.

INTERNET

www.hanze.nl
www.gewichtsconsulenten.nl

Kort nieuws

“Doe mij maar light”

werkboek voor tieners met overgewicht, geschreven door Berdien van Wezel

Tieners kampen steeds vaker met overgewicht. Overgewicht is dus niet alleen een probleem van volwassenen. Dit is niet zo verwonderlijk, omdat er tegenwoordig overal eten verkrijgbaar is en de verleiding om overal en altijd te eten is dan ook enorm groot. Ook bewegen tieners steeds minder door een toenemend gebruik van televisie en computers.

Voor tieners die te zwaar zijn of zich te dik voelen, kan dit werkboek helpen. In tien overzichtelijke hoofdstukken leren zij wat gezond eten en drinken is, hoeveel ze per dag of per week moeten bewegen, én hoe zij dit kunnen volhouden. Aan de hand van een eetverslag en turflijsten krijgen de tieners inzicht in hun voedingspatroon en zien zij wat zij kunnen aanpassen. Het werkboek bevat alle informatie die ze nodig hebben om verleiding te kunnen bieden tegen al het lekkers en te werken aan gewichtsbeheersing.

In het werkboek wordt het advies gegeven om het afvallen samen met een diëtist aan te pakken. De informatiedichtheid in het boek is hoog en daarmee is het ook voor diëtisten een interessant boek.

Dit is het tweede werkboek van Berdien van Wezel voor de begeleiding van kinderen met obesitas. Haar eerdere boek heeft als titel 'Als je te dik bent'.

'Doe mij maar light', werkboek voor tieners, B. van Wezel, 1e druk, 2006, Elsevier Gezondheidszorg, € 12,50, ISBN 90 352 2797 2